

تأثیر فرهنگ در معماری آموزشی

حسین ذبیحی^۱، ملیکا نادری^۲

^۱ دانشیار دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
^۲ دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
نام و نشانی ایمیل نویسنده مسئول:

حسین ذبیحی
hosseinzabih@hotmail.com

چکیده

طی چند دهه گذشته مباحث فرهنگی در پژوهشهای معماری حضور بیشتری داشته اند. در حال حاضر دغدغه میان هویت و فرهنگ در معماری ایرانی پررنگ شده و صاحب نظران معتقدند که برای رسیدن به معماری مطلوب باید فرهنگ را به آموزش معماری و تربیت معماران وارد کرد. محیط و فرهنگ بر یکدیگر تأثیر متقابل دارند. فرهنگ و سنن و باورهای مذهبی از عوامل مهم شکل گیری معماری به شمار می آیند. بنابراین به شیوه هایی متفاوتی سعی در بررسی چگونگی توجه به ارتباط میان فرهنگ و معماری در پژوهشهای مربوطه ضروری دانسته اند. معنایی که محیط و ویژگی های کالبدی ساخته های انسان به انسان القا می نمایند آن دسته از اصول و ارزش های فرهنگی و جهان بینی جامعه می باشد و شکل دهنده محیط بوده اند. این مقاله بیش از همه به دنبال آن است که با شناخت کلیتی از راهکارها و نوع نگاه پژوهشگران به مقوله های فرهنگی و معماری بپردازد. نوع روش تحقیق با توجه به اهداف گفته شده، روش تحقیق توصیفی، تحلیلی می باشد. یافته های تحقیق، بررسی روابط اجتماعی حاکم بر جامعه و تشخیص بخشیدن به آنان می باشد. اعمال مولفه های ارزشمند فرهنگی در میانی درسی نظام آموزش معماری در مقاله حاضر با استفاده از این روش می توان به چارچوب کلی در تعریف تکنیک مورد استفاده در پردازش اطلاعات مرتبط با حوزه های فرهنگ و معماری، با توجه به نوع نگاه به فرهنگ و محیط مورد نظر در معماری، دست یافت.

واژگان کلیدی: فرهنگ معماری محیط - مذهب پژوهش

مقدمه

موضوعی که در گذشته مطرح بوده و امروزه به صورت جدی تر و با تمرکز و توجه به جزئیات بیشتری مورد توجه متفکرین قرار گرفته، موضوع تأثیر محیط بر انسان و از جمله بر فرهنگ و رفتارهای او می باشد. عناصر ساخته انسان یا محیط مصنوع یکی از عناصر اصلی محیط است که بر انسان و فرهنگ او اثر می گذارد. در این مقاله، بررسی و مطالعه در زمینه رابطه فرهنگ و معماری و

شیوه های مختلف مطالعات محققان صورت گرفته است. همه سازمان ها برای بقا نیازمند اندیشه های نو و نظرات بدیع و تازه اند. افکار و نظریات جدید همچون روحی در کالبد سازمان دمیده می شود. امروزه مدارس و سازمان هایی موفق هستند و می توانند در دنیای پر رقابت ادامه حیات دهند که دائماً افکار، ایده و اندیشه های جدید را در سازمان و مدارس بکار برند. متغیرهای زیادی می توانند در ایجاد خلاقیت، سازمان های آموزشی و سازمان های فرهنگی هستند.

محققانی چون مارتینز (Martins ۲۰۰۳)، وی هوا (Weihoa ۲۰۰۳)، براهمیت فرهنگ در ایجاد چارچوب آموزشی که در آن خلاقیت و نوآوری به عنوان متغیری اساسی پذیرفته شود تأکید دارند و بیان می کنند که فرهنگ هر سازمان ممکن است به عنوان عاملی در میزان خلاقیت و نوآوری موجود مشارکت داشته باشند. چالش های جدید سازمانی و آموزشی، محیط ثابت وراکد گذشته را به یک سیستم روان و در حال تغییر تبدیل کرده است. ابزار، روش و فنون قدیمی جای خود را به مفاهیم و ایده های فرهنگی داده است. یکی از مفاهیم که در تغییر باید به آن توجه داشت نگرش نسبت به ارزش ها، ایده ها و فرهنگ است. معماری به عنوان یک پدیده اجتماعی از فرهنگ نشأت گرفته و بر آن تاثیر میگذارد و اندیشه های انسان در رابطه با فضا، زیبایی شناسی، و فرهنگ. به همین سبب سبک معماری هر دوره انعکاسی از فرهنگ و هنر آن محسوب میشود و با دگرگونی هایی که در سایر عرصه های زندگی و هنر به وقوع می پیوندد، متناسب است و هر سبک جدید معماری بر اصول، روشها و سنتهای سبک پیشین استوار است، به همین خاطر بین سبکهای گوناگون معماری رابطه های استوار وجود دارد و مرزبندی بین آنها دشوار به نظر میرسد. این مقاله در جهت یافتن پاسخ منطقی برای سوالات ذیل است: دیدگاه محققین به معماری و فرهنگ چگونه است؟ در فضای آموزشی برای رسیدن به حیات واقعی خود باید از چه خصوصیات و نیازهایی بهره گرفت؟

است بنابراین تحقیق سوال محور می باشد. (Human science) به دلیل سوال محور بودن تحقیق در شاخه علوم انسانی هدف از این تحقیق بررسی گوشه ای از پدیده های فرهنگی در آثار معماری معماری است و توجه به چگونگی ارتباط میان فرهنگ و معماری در پژوهشهای مربوطه ضروری دانسته شده. این مقاله بیش از همه به دنبال شناخت کلیتی از راهکارها و نوع نگاه پژوهشگران به مقوله های فرهنگی و معماری می باشد. ضرورت یا اهمیت پژوهش، چالش های جدید سازمانی و آموزشی، محیط ثابت و راکد گذشته را به یک سیستم روان و در حال تغییر تبدیل کرده است. ابزار، روش و فنون قدیمی جای خود را به مفاهیم و ایده های فرهنگی داده است. یکی از مفاهیم که در تغییر باید به آن توجه داشت نگرش نسبت به ارزش ها، ایده ها و فرهنگ است.

پیشینه:

توجه به مباحث فرهنگی در معماری از حدود چهار دهه گذشته شروع شده است. (Baydar ۱۹، ۲۰۰۴) در معماری مدرن توجه بیشتری به حالات جهانی و بدست آوردن مدلی از رفتارهای خالص مد نظر بود و توجه به علوم دیگر مانند علوم انسانی، فیزیک و ریاضیات در بسیاری از تئوریهای طراحی مورداهمیت است. (Bayazit&Esin&Ozsoy ۲۱۵، ۱۹۸۱) اما از آنجا که پس از دوران مدرن نظر عمومی بر آن شد که بدست آوردن الگویی از طراحی به صورت جهانی ممکن نیست و می بایست به حالات فردی و گروهی توجه نمود. (Robbins ۱۹۸۴، ۱۷۵)

دیدگاه فرهنگی و قومی از اهمیت بالایی برخوردار است. از همین منظر است که نظریه پردازانی مانند راپاپورت بر تأثیر متقابل رفتار و محیط ساخته شده اشارات زیادی دارند (راپاپورت ۱۳۸۲، ۸۵) پژوهش های صادق مال امیری (Sadeghmalamiri ۲۰۰۸)، تأثیر متغیرهای فرهنگ از قبیل ابهام پذیری، ریسک پذیری، سیستم ارتباطات، آزادی بر خلاقیت می باشد. کنی و رییدی (Kenny & Reedy ۲۰۰۶)، در پژوهش خود دریافتند که فرهنگ با راه حل های خلاقانه در ارتباط است. نتایج و تحقیقات واتسون (Watson ۲۰۰۳)، نشان می دهد فرهنگ بهر نوآوری در آموزش تأثیر قابل توجهی دارد.

روش پژوهش:

روش اصلی مورد استفاده در این تحقیق، روش تحلیلی توصیفی می باشد.

ادبیات کودکان:

ادبیات شفاهی کودکان در سرزمین ایران از قدمتی دیرینه برخوردار بوده است. داستان ها و حکایاتی از متون نظم و نثر قدیم از جمله: قابوس نامه، کلیله و دمنه، مخزن الاسرار نظامی، گلستان، مرزبان نامه... به صورت شفاهی برای کودکان همراه با نکات اخلاقی بیان می شد. این داستان ها همراه با فرهنگ عامه، یکی از گرانبهارترین گنجینه های ادب و فرهنگ غنی فارسی و نمودار آمل ها و آرزوهای مردم میهن ما در طول قرون و اعصار است که تمدن جدید آن را به سوی زوال سوق داده و تعبیرها و خصوصیات آن را کم و بیش دگرگون کرده است. در سالهای اخیر کوشش های زیادی برای حفظ داستان های عامیانه و فرهنگ مردم انجام شده است، اما هنوز هم بسیاری از آثار این گنجینه ملی جمع آوری و ثبت و ضبط و دسته بندی و منتشر نشده است.

کودکان همراه با شعر حتی نمایش نامه نویسی علاوه بر رشد کمی از رشد کیفی بیشتری برخوردار شد. ثبات نسبی نشریات و مجلات این دوران از جمله: سروش کودکان و ظهور چهره های تازه نفس در این عرصه از مهم ترین عوامل رشد و رونق این قلمرو بود. در این دوران با آثار جدیدی چون رمان نوجوانان و نگارش داستان هایی واقع گرایانه همراه با آثاری تخیلی و فانتزی که طی دهه دوم انقلاب وارد این عرصه شد رو به رو هستیم. در سال های اخیر با عواملی چون بحران اقتصادی، رشد و گسترش رسانه های تصویری، بازی های رایانه ای و دیگر سرگرمی های ویژه این نسل، موجب رکود نسبی در بازار کتاب های کودکان و نوجوانان شده است.

چنانچه معماری را ساخت و سازی بر اساس قالبهای ذهنی بنایم (راپاپورت ۱۳۸۲، ۶۹) متوجه می شویم که شکل و نظام سازماندهی شهر و معماری هر منطقه متأثر از محیط فرهنگی آن است. (Erpi ۲۴۳، ۱۹۹۱) اساساً شناخت مسکن از طریق شناخت لایه های مختلف تأثیرات فرهنگی امکان پذیر است. (Baydar 2004, 19)

فرهنگ:

فرهنگ ها / اسم ۱- استعدادهای فکری و اخلاقی پرورش یافته به وسیله آموزش ۲- ذوق اعتلا و گسترش یافته از راه تربیت فکری و زیبایی شناختی. ۳- آشنایی و علاقه مندی به هنرهای زیبا، ادبیات و علوم، جدا از مهارتها فنی و شفاهی ۴- شکل یکپارچه آگاهی، اعتقاد و رفتار انسان، که تابع ظرفیت فراگیری او و انتقال آگاهیها به نسل های بعدی است. ۵- باورهای سنتی، شکل های اجتماعی، ویژگی های مادی یک گروه نژادی، دینی یا اجتماعی ۶- [قدیمی] وزارت آموزش پرورش یا هر یک از اداره های تابع آن ۷- کتابی که در آن واژه ها تعریف یا معنی شده است؛ واژه نامه؛ قاموس؛ لغتنامه ۸- [مجازی] ادب و تربیت اجتماعی. (افشاریو حکمی ۱۳۸۲، ۹۳۷ - ۹۳۸)

فرهنگ و ابعاد آن :

فرهنگ از جمله کلماتی است که در متون مختلف از کاربرد گسترده ای برخوردار است و همین گستردگی بر ابهام و پیچیدگی آن می افزاید. اهمیت فرهنگ به میزانی است که بعضی آن را سبب تمایز انسان از حیوان می دانند و به عبارتی سخن از این به میان می آورند که "انسان حیوانی است با فرهنگ" (روح الامینی ۱۳۷۷، ۱۶) تأثیر فرهنگ صرفاً به جامعه بر نمی گردد و آن را می توان عامل اولیه ای برای اختلافات فردی نیز دانست. (عسکری خانقاه و کمالی ۱۳۸۷، ۲۴۳) در واژگان فارسی فرهنگ از دو جزء "فر" و "هنگ" تشکیل شده که نخستین بخش آن به معنی جلو، بالا، سر و پیش آمده و بخش دوم آن از ریشه اوستایی "نگا" و به معنی کشیدن، سنگینی و وزن و در مجموع نیز به معنی بالا کشیدن و برکشیدن است. (روح الامینی ۱۳۷۷، ۱۱) به طور کلی در تعریف فرهنگ به دو گونه صورت گرفته است که می توان آن ها را به صورت کلی به تعاریف سنتی و مدرن تقسیم نمود. تعاریف سنتی بیشتر به توصیف خصوصیات فرهنگ از قبیل پویایی، سازمان یافتگی، فرهنگ آموختگی، جامع، عام و وابسته بودن فرهنگ به نمادها می پردازند و تعاریف مدرن بیشتر به زندگی روزمره و شیوه و مرام زندگی اشاره دارند. (بهار ۱۳۸۶، ۲۶) برخی از پژوهشگران تعاریف فرهنگ را نیز از بعد دیگری مورد تجزیه و تحلیل قرار داده اند و این تعاریف را در شش دسته تعاریف "توصیفی"، "تاریخی"، "هنجاری"، "روان شناختی"، "ساختاری"، "زنتیکی" معرفی کرده اند. (اسمیت ۱۳۸۷، ۱۵)

اهمیت فرهنگ :

ارزش ها و شرایط فرهنگی نقش به سزایی در افزایش رشد اقتصادی و نیز تقویت نهاد ها ی مردم سالار و ارتقاء عدالت اجتماعی دارد. علل واقعی عقب ماندگی کشورهای فقیر ذهنیت پایدار ضد پیشرفت آنان است. فرهنگ پریشان، فرهنگ رها شده از خالق هستی و بی ارتباطی با ریشه های اصیل ملت ها، فرهنگی در مقابل توسعه پایدار شناخته می شود. فرهنگ معطوف به آینده، کار سخت را نشانه نشاط، تحصیلات و آموزش و دین را کلید پیشرفت، شایستگان را لایق ارتقاء، اعتماد را زیر بنای اجتماع، اصول اخلاقی را سخت گیرانه تأکید، می کند. فرهنگی که هوشمندانه بر نظم، پاک، وقت شناسی، مسئولیت پذیری، صداقت، اعتماد، احترام، قانونگرایی، اخلاق و صرفه جویی تأکید و اصرار دارند، جوامعی پیشرفته و قابل تحسین هستند. هر فرد گرچه عمیقاً متأثر از فرهنگ خویش است، اما برای درونی کردن این فرهنگ، زیستن با آن، روش خاص خود را دارد. موقعیت نسل آینده، در گرو رشد و شکوفایی صحیح کودکان امروز می باشد.

فرهنگ می تواند استاندارد های بالا برای زندگی، تأکید بر اندیشه به عنوان ثروت واقعی داشتن علامت اجتماعی و بهتر بودن فردا از امروز و توجه همه تلاش ها به آینده ای پر امید را به عنوان زیر ساخت جامعه بنیان نماید. در این جوامع خانواده به عنوان اصیل ترین واحد اجتماعی محسوب می شود. فرهنگ از طبقه بندی های تفکر امروزی است که قابل تغییر می باشد و با گسترش فرهنگی انسانی در میان بشریت، انسان ها از اشتباه، غفلت، عادات بد، اخلاق بد، مسئولیت پذیری، می توانند با فرهنگی انسانی در همه درجات عالی انسانی پیشرفت کنند. اگر چه نمی توان همه خوبیهای زندگی را یک جا به حد اکثر رساند ولی به طور نسبی می توان آن را کسب کرد. (هریسونو هانتیگون ۱۳۸۳، ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹). فرهنگ چیزی مشترک بین تمامی انسان ها و برترین آرمان آن ها می باشد. سیر طولانی فرهنگ در اندیشه انسان ها، به انسان معاصر اجازه می دهد که آن را بیشتر و بهتر از گذشتگان بشناسد. فرهنگ پایان موقت یک انقلاب فکری و اخلاقی است که برتر از هر انقلاب دیگر است. (دولو ۱۳۸۴، ۱۳۴)

تعلیم و تربیت:

تعلیم و تربیت ازارکان اصلی هر جامعه بوده و دارای اهمیت و حساسیت بسیار زیادی می باشد. یکی از رسالت های مهم تعلیم و تربیت، شکوفایی استعدادها، پرورش خلاقیت، ارتقاء فرهنگ خلاق و به طور کلی رشد توسعه منابع انسانی است.

برای تحقق این اهداف، لازم است نظام تعلیم و تربیت، نظامی خلاق و خلاقیت پرور باشد. تا بتوان در شاخه های مختلف خلاقیت شناسی، روانشناختی، پرورشی و کاربردی قدم موثر برداشت.

این نیاز به علم خلاقیت شناسی به دلیل نیاز به روش ها و ابزارها برای رشد و توسعه علمی است و هر اندازه که رشد و توسعه علمی ضرورت دارد، رشد و توسعه خلاقیت و علم خلاقیت شناسی نیز ضروری می باشد. از جمله شاخه های مهم دانش خلاقیت شناسی می توان از شاخه «خلاقیت شناسی علوم» نام برد که تأثیر بسیار مهمی در رشد و توسعه علوم مختلف دارد. مورد دوم در این زمینه بالا بردن توان خلاقیت و حل مسئله می باشد.

پروکتور^۱ (۱۹۹۹) هم چنین به نقل از تودور ریکاردز^۲ (۱۹۸۸) بیان می دارد «خلاقیت» عبارت است از فرآیند کشف شخصی به طور نسبی نا هوشیار و هدایت کننده به سوی بینش های جدید و مناسب می باشد.

ریکاردز^۲ (۱۹۹۷) می نویسد: «خلاقیت» عبارت از خارج شدن از قالب های ذهنی و کشف چیز های جدید و معنی دار می باشد. (گلستان هاشمی ۱۳۸۲، ۱۵)

تأثیر اجتماع بر تفکر کودکان:

انسانها، حیوانات اجتماعی هستند. والدین انسان و نه هیچ حیوان دیگری، به کودکان خود مهارت ها، نگرش ها و ارزش هایی را که برای موفقیت در یک فرهنگ اهمیت دارد، آموزش می دهند. تمایل به آموزش و یادگیری، برای رشد شناختی، حیاتی است. کودکی که در محیطی بزرگ شود که دیگران تمایلی به مکالمه با او نداشته باشند، رشد طبیعی نخواهد داشت. کودکان نیز با یکدیگر در تعامل اند، از یکدیگر می آموزند و برهم تأثیر می گذارند. این گونه تعاملات بسیار مفیدند، کودکان را برای انجام تکالیف جدید تحریک می کنند، کودکان بزرگتر یا ماهر تر را که به کودکان خردسال آموزش می دهند، قادر می سازند درک خود را دقیق تر سازند و برای کودکان خردسال تر، این فرصت را پدید می آورند که مهارت ها را با تقلید از کودکان بزرگتر بیاموزند. (پورجعفر و انصاری و محمودی نژاد و علیزاده ۱۳۸۹، ۶۳-۸۲)

چگونه می توان فضاهایی مناسب برای کودکان طراحی کرد؟

«... پس می توان گفت، فضا که توسط سطوح عمودی و افقی به وجود می آید موضوع و جوهر اصلی معماریست یا به عبارت دیگر موضوع اصلی و در حقیقت جوهر معماری فضا است. پس می توان گفت یک ساختمان فقط مجموعه ای از طول، عرض و عمق نیست. بلکه مجموعه ایست از اندازه های مختلف فضا های خالی که انسان می تواند در آن حرکت و زندگی نماید. پس فضای معماری همانند واقعیتی از عالم هستی در رفع مسئله ما را رهنمون می گردد، فضای معماری موجودیت بشر را در عالم تحقق می بخشد. (سید صدر، ۱۳۸۴: ۷۰)

در نتیجه می توانیم بگوییم: فضا جوهر و اصل معماری است، بدان معنا نیست که ارزش یک معماری فقط در وجود ارزش فضایی آن نهفته است، زیرا هر ساختمانی مجموعه ای از ارزش های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، فنی، کاربردی، تزئینی و فضایی بوده و حقیقت یک ساختمان حاصل تلفیق و ترکیب صحیح و به جای کلیه عوامل و عناصر می باشد. هیچ یک از این عوامل و عناصر را نمی توان نادیده انگاشت.

منظور از طرح و محیط مناسب برای کودکان فراهم نمودن بستر و عوامل موثر جهت تحقق قابلیت های بالقوه وجودی برای شناختن وجوه مشخص جسمی و تامین رشد کامل آنان است. به عبارت دیگر نقش محیط فیزیکی در رشد کودک از یک سو به عنوان بستری برای شکل گیری قالب های فطری و طرح کلی ابعاد وجودی او و از سوی دیگر عاملی موثر برای پایه ریزی و گسترش فعالیت های ذهنی، محتوای شناخت و مهارت های بدنی وی در نظر می گیریم.

فضاهایی برای ماجراجویی: فضاهایی پراز پیچیدگی که بتوانند قوه تجسم و تخیل کودک را بالا برند (در زندگی روز مره

زباله دانی ها و گارگاه های ساختمانی چنین فضاهایی برای کودکان هستند). **فضای باز:** این ها فضاهای گسترده ای هستند که در آن ها بچه ها می توانند به اندازه دلخواه در آن بدونند که به نوعی می توان آن ها را فضای باز نامید. این مهم است که این فضاها باید آن قدر بزرگ باشند که پر انرژی ترین بازی ها در آن اتفاق بیفتد.

فضاهای مخفی: کودکان از طریق داشتن این فضاهای مخفی مستقل رشد می کنند. (نسترن و نوروزی، ۱۳۹۳: ۱۶۰-)

(۱۵۹)

معماری فضا های آموزشی :

معماری علاوه بر آن که علم است هنر نیز می باشد؛ معماری بیانگر اندیشه های واگرا به صورت فرم است. یک وجه معماری عینی و عقلانی است، حال آن که وجه دیگر آن ذهنی، غیر عقلانی و عاطفی است. معماری را در مقام یک شی می توان به طور کمی سنجید، اما معماری در مقام تجربه بر واکنش کم و بیش غیر قابل پیش بینی انسان متکی است که بر خاسته از نیازهای و دیدگاه های اوست و کمی کردن آن کار ساده ای نیست یا شاید اصلاً قابل اندازه گیری نباشد. علاوه بر این، تأثیرات بیرونی که در این تجربه معماری اثر می گذارند؛ معماری به موقعیت (یعنی ارزش ها و نگرش ها) متکی است، اما در عین حال بوسیله فرهنگ انتظام می یابد که درک وحدت گذشته و حال یا به عبارت دیگر، ایجاد تعادل بین سنت و نوآوری را از آن می طلبند. فرم ساختمان را از لحاظ تأثیر زمینه در آن، می توان از دیدگاه وسیع فرهنگی و کالبدی مورد بررسی قرار داد. دامنه گسترده فرهنگ از جنبه های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی تا جنبه های تاریخی و زیبایی شناختی را در بر می گیرد. نور یکی از اساسی ترین و ضروری ترین پدیده ها در زندگی انسان می باشد. برای «دیدن» نیاز به نور می باشد برای تشخیص رنگ نیز نیاز به نور داریم. بشر قبل از اینکه رنگ را به صورت امروزی و علمی آن بیندیشد رنگین کمان را دید و به رنگ های موجود در آن آشنا شد و از دیدن رنگین کمان لذت برد از آن پس به رنگ اندیشید، دریافت که رنگ نشاط بخش و آرام بخش است. خبر دهنده، یک عامل ارتباطی و القا کننده احساس است و بلاخره دریافت که برای احساس رنگ نیاز به نور دارد. نور وسیله ای برای ایجاد فرم و فضا، کیفیت و نیز رنگ نور بر مشاهده درک حجم و جرم مؤثر است. نور نوعی از انرژی است. رنگ زندگی است: زیراجهان بدون رنگ در نظر ما مرده جلوه می کند. نور نیز رنگ را به وجود می آورد، رنگ ها فرزندان نور هستند. ایجاد جوی شاد و پرنشاط در مدارس با فضاهایی دلپذیر همراه با چشم اندازی راحت به بیرون که آزادانه در آن فضا بدونند. (سیدصدر، ۱۳۸۴: ۷۰)

کتابخانه :

یکی از مهم ترین شاخص های رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی هر کشور، میزان مطالعه و روآوری افراد آن جامعه به تحقیق و پژوهش می باشد. توسعه اقتصادی و اجتماعی در پرتو توسعه فرهنگی و آموزشی صورت می پذیرد و این امر نیازمند توسعه در ذهنیت و افکار مردم جامعه است. مدرسه در فرهنگ اسلامی، جایگاه تربیت و پایگاه تعلیم است. در مدرسه، هم باید علوم و فنون را آموزش داد و هم اخلاق و فضیلت و معنویت را گسترش بخشید. بر اساس این اندیشه، وقتی کودک با فطرت پاک خدادادی خویش وارد مدرسه می شود، باید امکان دو حرکت هماهنگ و همسو با هم و وابسته به یکدیگر را داشته باشد. از یک سو، باید روح و روان و جسم او متناسب با نیازهای فردی و اجتماعی پرورش یابند و از سوی دیگر باید بتواند متناسب با نیاز حال و آینده جامعه، با اطلاعات، معلومات و فنون روز آشنا شود و آن ها را در ابعاد تئوری و فنی فرا گیرد. به بیان دیگر، مدرسه باید بتواند انسان های سالم، آگاه، متفکر، خلاق و صالح پرورش دهد تا این افراد، سنگ بنای جامعه مطلوب را تشکیل دهند و زمینه توسعه اقتصادی و رشد اجتماعی را فراهم آورند. آشنا و مأنوس نمودن کودکان و نوجوانان با فریضه الهی و رهایی بخش و ترغیب آنان به اقامه نماز، نیازمند فراهم آوردن شرایط و امکانات است و تا این شرایط مهیا نگردند، تلاش بر پا دارندگان نماز در مدارس با موفقیت چشمگیر روبه رو نخواهد شد. در مدارس جدید، سالتنی با گنجایش مناسب به عنوان نمازخانه، طراحی و ساخته شود. آیات و روایات مناسبی بر محراب و دیوارهای نمازخانه با خط نسخ یا نستعلیق و خوانا، (برای دانش آموزان) نوشته شوند. در صورت نداشتن امکان نمازخانه در بعضی از مدارس می توان از راهروها به عنوان محل اقامه نماز استفاده کرد. (شاطریان، ۱۳۹۲، ۷۶)

جدول شماره ۱۰ جمع بندی مطالب (نگارندگان ۱۳۹۴-۱۳۹۵)

جمع بندی	
ادبیات کودکان	داستان ها همراه با فرهنگ عوام، یکی از گرانبهارترین گنجینه های ادب و فرهنگ غنی فارسی و نمودارآمال ها و آرزوهای مردم میهننشاط نسبی نشریات و مجلات این دوران .
فرهنگ	مشترک بین تمامی انسان ها ، زیر بنای اجتماع و اصول اخلاقی استعدادهای فکری و اخلاقی پرورش یافته به وسیله آموزش
فرهنگ و ابعاد آن	فرهنگ در متون مختلف از کاربرد گسترده ای برخوردار است و همین گستردگی بر ابهام و پیچیدگی آن می افزاید. اهمیت فرهنگ به میزانی است که بعضی آن را سبب تمایز انسان از حیوان که به عبارتی سخن از این به میان می آورند که "انسان حیوانی است با فرهنگ" به طور کلی در تعریف فرهنگ به دو گونه که به صورت کلی به تعاریف سنتی و مدرن تقسیم نمود.
اهمیت فرهنگ	ارزش ها و شرایط فرهنگی نقش به سزایی در افزایش رشد اقتصادی و نیز تقویت نهادهای مردم سالار و ارتقاء عدالت اجتماعی دارد. فرهنگی که هوشمندانه بر نظم، پاکي، وقت شناسی ، مسئولیت پذیری ، صداقت، اعتماد، احترام، قانونگرایی، اخلاق و صرفه جویی تأکید و اصرار دارند فرهنگ چیزی مشترک بین تمامی انسان ها و برترین آرمان آن ها می باشد.
تعلیم و تربیت	ارکان اصلی هر جامعه ، درای اهمیت و حساسیت بسیار زیاد، نقش مهمی در زمینه شکوفایی استعداد ها ، پرورش خلاقیت ، ارتقاء فرهنگ خلاق و رشد توسعه منابع انسانی ،انتخاب بهترین روش ها در موقعیت ها و شرایط خاص
تأثیر اجتماع بر تفکر کودکان	ظرفیت حافظه و هوش بالا می رود. فضای سبزعامل مؤثر بر احساس تعلق کودک به محیط ، کاهش اضطراب
چگونه طراحی فضایی مناسب برای کودکان	فضا جوهر و اصل معماری، هر ساختمانی مجموعه ای از ارزش های مختلف فرهنگی ، اجتماعی، اقتصادی، فنی، کاربردی، تزئینی و فضایی بوده و حقیقت یک ساختمان.
معماری فضاهای آموزشی	فرم ساختمان تأثیر زمینه در آن، دیدگاه وسیع فرهنگی و کالبدی، فضاهایی دلباز همراه با چشم اندازی راحت به بیرون که آزادانه در آن فضا بدوند .
کتابخانه	یکی از مهم ترین شاخص های رشد توسعه فرهنگی و اجتماعی و میزان مطالعه و روآوری افراد آن جامعه به تحقیق و پژوهش می باشد. توسعه اقتصادی و اجتماعی در پرتو توسعه فرهنگی و آموزشی که امر نیازمند توسعه در ذهنیت و افکار مردم جامعه است.

نمونه تحقیق و پژوهش هایی در حوزه فرهنگ و معماری:

از نمونه پژوهشگرانی که در رابطه با فرهنگ و معماری فعالیت داشته اند «آموس راپاپورت^۳» در دو مقاله او که به فارسی نیز ترجمه شده اند به نام های "خاستگاه فرهنگی معماری" و "ابداع معماری" که در مورد اثبات رابطه مؤثر و برتر معماری باحوزه فرهنگ است. همچنین کتاب اخیر او «فرهنگ ، معماری و طراحی»^۴ است. (Rapoport ۹۳، ۱۹۹۲) راپاپورت فرهنگ را با زیر مجموعه های ملموس در روند طراحی های معماری رابطه ای برقرار نمایند وی رابطه بین این مفاهیم را در "ذهن" و "نظم" می داند. (راپاپورت ۱۳۸۲) از جمله افراد دیگری که در زمینه فرهنگ و معماری فعالیت طولانی داشته است، می توان به «پاول الیور^۵» اشاره نمود که فعالیت های مشترکی نیز با راپاپورت داشته است. پژوهش هایی در مورد معماری بومی و سنتی داشته و حتی در این راستا فرهنگ لغتی از معماری بومی نیز جمع آوری نموده است. (Oliver ۱۹۹۷)، آلن^۵، در کتاب گفت وگو درباره آموزش می گوید: «فرهنگ چیزی غیر از تعلیم است.» انسان تعلیم دیده ، (یا درس آموخته) و انسان با فرهنگ ممکن است دو شخص مختلف باشند. آموزش ، مرحله واسطه درس خواندن و با فرهنگ شدن است. فرهنگ مستلزم رابطه متعادلی است که انسان با دیگران ، و نیز با موضوع های فرهنگی ایجاد می کند، و لذا فراتر از تعلیم و درس خواندگی است . تعلیم مبانی تحقق شخصیت انسان را به او می دهد. انسان نمی تواند این مبانی را خود به تنهایی کسب کند و بدین سان از اندوخته نسل های پیشین و آن چه هموعانش در

اختیار او می گذارند، بهرمنند شود. تعلیم مستلزم وجود استادان و ابزارهایی است که توأمان مورد استفاده قرار می گیرند. (دولو ۱۳۸۴، ۵۹)

پاسخ به سوالات :

۱- آنچه که برای محققان مورد اهمیت است آثار موجود و یا بی قید نسبت به زمان نیست که معمولاً بیشتر به بیان و تشریح ارتباط خاصی بسنده می کنند، بلکه قصد دارند تا با ایجاد بسترمناسب برای فعالیت های معماری، ارتباطی مستحکم تر را در آینده به وجود آورند. آنچه که مورد مطالعه قرار می گیرد بیشتر در حوزه معماری است و نه مصادیق معماری. محققین به دنبال به دست آوردن دیدگاهی در خصوص بایسته های معمار هستند و فرهنگ در شرایط کلی آن پذیرفته می شود. آنچه مسلم است در این حالت فرهنگ از اصالت خاصی برخوردار می شود که برای معماری توجه به آن لازم و ضروری است، باید توجه داشت.

۲- انسان به علت زندگی در محیطی هموعان و اشیاء با محیط در معرض تأثیر متقابل و پیوسته به نام تعامل است. فضای آموزشی باید برای رسیدن به حیات واقعی خود، تبدیل به محیط هایی مطلوب برای زندگی افراد جامعه باشند، (ونه فقط بچه ها). به دنبال بهره گرفتن از خصوصیات و نیازهای فرهنگی - اجتماعی فرهنگی جوامع مختلف و کار کرد اجتماعی فضای آموزشی از مهمترین موضوعات مورد تأکید است.

نتیجه:

نتایج نشان می دهد که بین خلاقیت و ابعاد فرهنگ رابطه معنی داری وجود دارد. خلاقیت، پیدایش و تولید اندیشه و فکری نو است. در حالی که نوآوری عملی ساختن آن اندیشه و فکر است. از خلاقیت تا نوآوری اغلب راهی طولانی در پیش است و تا اندیشه ای نو بصورت فرآورده یا خدمتی نوین درآید. باید زمانی طولانی بگذرد و تلاش های بسیاری انجام شود.

بدون تردید خلاقیت تأثیر بسزایی در آموزش، فرهنگ و کودکان دارد. خلاقیت به صورت یک ارزش والا در فرهنگ قرار دارد. معماری اصالت خاصی می یابد که تا حد امکان می تواند نشان دهنده ابعاد مختلف فرهنگ خود است.

بنابراین در شرایط حساس کنونی و با توجه به تحولات سریع دنیا و نیاز اجتناب ناپذیر با پیشرفت و تغییرات، هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین فرهنگ با خلاقیت و تغییر نوآوری بوده تا با بررسی وضعیت موجود فرهنگ و خلاقیت در آموزش و کودکان و همچنین ارتباط بین این متغیرها بتوان راهکاری را در جهت افزایش میزان خلاقیت و تغییر نوآوری در مدیران ارائه کرد.

بررسی تحقیقات انجام شده در حوزه فرهنگ و معماری و مطالعات صورت گرفته می توان معماری را به سه دسته تقسیم نمود:

۱- تحقیقاتی که به مبانی نظری می پردازند ۲- تحقیقاتی که به آثار معماری می پردازند ۳- فعالیت های معماران و مباحث مربوط به آنها. با توجه به حیطه جمع آوری اطلاعات، نوع نگاه و روش مطالعه فرهنگ و اهداف تشریحی و یا تألیفی به زیر مجموعه هایی تقسیم می شوند. از نحوه ارتباط مقوله های فرهنگی و معماری خود بستری هستند برای سایر پژوهش ها.

در این تحقیقات سعی می شود تا با مد نظر قرار دادن معماری به عنوان نمودی فرهنگی که به وجوه معماری نیز کمک می کند. تا کنون مطالعات مورد بررسی به دو حالت خاص یعنی پرداختن به مصادیق معماری و یا نظریات معماری توجه بیشتری نموده اند.

منابع و مراجع

۱. اسمیت، فیلیپ دانیال. ۱۳۸۷. «در آمدی بر نظریه فرهنگی». ترجمه ی ح. پویان. چ دوم. تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی.
۲. افشاریغلامحسین و حکمی نسرين - نسترن. ۱۳۸۲. فرهنگ معاصر فارسی یک جلدی ویراست جدید. چ سوم. کتابخانه ملی ایران. تهران. شاپک ۴
۳. بهار مهری. ۱۳۸۶. «مطالعات فرهنگی: اصول و مبانی». تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت).
۴. راپاپورت آموس. ۱۳۸۲. «ابداع معماری: از غار تا شهر». آبادی ۸: ۳۹.
۵. روح الامینی محمود. ۱۳۷۷. «زمینه فرهنگ شناسی تألیفی در انسان شناسی، مردم شناسی». چاپ چهارم. تهران: عطار.
۶. دولو لویی. ۱۳۸۴. «فرهنگ فردی و فرهنگ جمعی». چاپ اول. ترجمه ی باقری عباس، تهران: انتشارات الوان
۷. سید صدر سید ابوالقاسم. ۱۳۸۴. «معماری رنگ و انسان». چاپ اول. آثار اندیشه
۸. شاطریان رضا. ۱۳۹۲. «طراحی و معماریفضاهای آموزشی». چاپ پنجم. انتشارات: سیمای دانش
۹. عسکری خانقاه اصغر و کمالی محمد شریف. ۱۳۸۷. «انسان شناسی عمومی». چاپ پنجم. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی و دانشگاه ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۱۰. گلستان هاشمی سید مهدی. ۱۳۸۲. «علم خلاقیت شناسی». ج ۱. ناشر: جهاد دانشگاهی ۱۳۷ واحد صنعتی اصفهان

۱۱. هریسون لارنس و هانتیگون ساموئل. ۱۳۸۳. «اهمیت فرهنگ». چاپ اول. ترجمه ی انجمن توسعه مدیریت ایران در حال تأسیس. تهران: انتشارات امیر کبیر- نسترن مهین و نوروزی علیرضا. ۱۳۹۳. « برنامه ریزی فضای بازی کودکان یا بازیکنده های شهری». چاپ اول. انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان
۱۲. پورجعفر محمد رضا و انصاری مجتبی و محمودی نژاد هادی و علیزاده امین. ۱۳۸۹. « بررسی تحلیلی چگونگی برانگیزش آفرینشگری کودکان در طراحی فضاها و محوطه های شهری با تاکید بر رابطه خلاقیت و طراحی کالبدی فضاهای بازی کودکان». مدیریت شهری. شماره ۲۵..

13. Bayazit, nigan, NurEsin and AhsenOzsoy.(۱۹81). Integrative approach to design techniques.Design Studies 2(4): 215-223
14. BaydarGulsum.(2004). The Cultural Burden of Architecture. Journal of Architectural Education:9.
15. ErpiFeyyaz .(1991).Community Culture and its Reflection on Vernacular Architecture-Three Case Studies: Turkish Greek and Levantine Housing in Anatolia.Arch.& Comport./ Arch. Behav.7(3):18.- Oliver Paul .(۱۹۶۹). Shelter and Society.London: Barrie &Rockliff /Cresset Press.
16. Rapoport Amos.(1992).Interview with Amos Rapoport Arch & Behav.8(1):10.-Robbins Edward.(1984).Architecture and Culture: a research strategy.Design Studies 5 (3): 175-177.

¹ Proctor ² Rykardz ³ Amos rapoport ⁴Paul oliver ⁵Alain ⁶Caltura arquitecturayDiseno